

המינין המסורות והמומרים – (היו) מורידין ולא מעלין

שו"ת הרא"ש כלל לב סימן ד

והא דאמרינן (ע"ג כו): המינאין והמסורות וכו', מורידין לא קאמר, אלא להורידן לבור, ושמא לא יוכל לעלות וימות שמה. דהא אפילו ההולך לעבוד עבודת אלילים לא היו הורגין אותו כדי שלא יעבור. כדתנן בפרק בן סורר ומורה (דף עג א): אלו שמצילין אותן בנפשן: הרודף אחר חבירו להרגו ואחר הזכור ואחר נערה המאורסה. אבל הרודף אחר בהמה והמחלל את השבת והעובד עבודת כוכבים, אין מצילין אותן בנפשם; וכ"ש אם עבר כבר שבת, דאין להרגו אלא בבית דין. וכן ממונו, אינו מחוייב להציל לו ממונו ולהחזיר לו אבדתו; אבל בגמרא, כעין הורדה לבור לא תחוש על איבוד ממונו, אבל לאבד ממונו בידים, או לגזול, אסור.

רמב"ם (רוצח ד/י)

המינים, והם עובדי עבודה זרה מישראל, או העושה עבירות להכעיס אפילו אכל נבילה או לבש שעטנז להכעיס הרי זה מין, והאפיקורוסין, והן שכופרין בתורה ובנבואה, מישראל, מצוה להרגן, אם יש בידו כח להרגן בסייף בפרהסיא הורג, ואם לאו יבוא עליהן בעלילות עד א שיסבב הריגתן. כיצד, ראה אחד מהן שנפל לבאר, והסולם בבאר, קודם ומסלק הסולם ואומר לו הריני טרוד להוריד בני מן הגג ואחזירנו לך, וכיוצא בדברים אלו.

חזו"א (יו"ד ב/טז)

ונראה שאין דין מורידין אלא בזמן שהשגחתו ית' גלוי' כמו בזמן שהיו נסים מצוין ומשמש בת קול, וצדיקי הדור תחת השגחה פרטית הנראית לעין כל, והכופרין אז הוא בנליזות מיוחדות בהטיית היצר לתאוות והפקרות, ואז היה ביעור רשעים גדרו של עולם שהכל ידעו כי הדחת הדור מביא פורעניות לעולם ומביא דבר וחרב ורעב בעולם, אבל בזמן ההעלם שנכרתה האמונה מן דלת העם אין במעשה הורדה גדר הפרצה אלא הוספת הפרצה שיהי' בעיניהם כמעשה השחתה ואלמות ח"ו וכיון שכל עצמנו לתקן אין הדין נוהג בשעה שאין בו תיקון ועלינו להחזירם בעבותות אהבה ולהעמידם בקרן אורה במה שידינו מגעת... ונראה עוד דאין מורידין אותנו עד שישתדלו להוכיחו בדברים אולי יקבל תוכחה.

ואפשר דלענין מורידין כו"ע מודים דבעינן שיהא רגיל בכך אפי' את"ל דלענין שחיטה וקרבת בחד זימנא נעשה מומר, דהא עיקר מורידין ע"כ הוא משום מגדר מלתא וכדאמר סנהדרין מ"ו א' ב"ד מכין ועונשין שלא מן הדין והכא קבעו ב"ד הראשונים שאלו המומרים פורצין גדר עולם ושעה צריכה לכך לעשות גדר לצורך שעה ואין סברא דבפעם אחת סגי

ע"פ ליקוטי שיחות ח"א עמ' 24

שאלו פעם לרי"י מלובביץ, מדוע הוא מקרב גם כאלו שנאמר עליהם 'מורידים ולא מעלים'. וענה: בשלחן ערוך נכתב דין זה ד'מורידין' בסופו – בסוף חלק חושן משפט, לומר לך, כדי לברר דיני אנשים שמורידים ולא מעלים דרוש ללמוד קודם לכן את רוב ככל השו"ע, רק אח"כ ניתן להוציא לאור משפט זה.